

GIÁO DỤC TƯ DUY QUẢN TRỊ KINH DOANH CHO SINH VIÊN TRONG BỐI CẢNH ĐỔI MỚI GIÁO DỤC NGHỀ NGHIỆP

Lê Thị Hồng Xuyên

Phòng Công tác sinh viên và Quản lý chất lượng, Trường Cao đẳng Lào Cai

Tóm tắt: Bài báo đề cập tầm quan trọng của việc giáo dục tư duy quản trị kinh doanh cho sinh viên trong bối cảnh đổi mới giáo dục nghề nghiệp. Tác giả phân tích khái niệm, vai trò của tư duy quản trị và đề xuất các giải pháp như: tích hợp vào chương trình đào tạo, đổi mới phương pháp giảng dạy, tăng cường liên kết với doanh nghiệp và nâng cao năng lực giảng viên. Những giải pháp này nhằm giúp sinh viên phát triển tư duy chiến lược, sáng tạo và thích ứng với thực tiễn.

Từ khoá: giáo dục, tư duy quản trị kinh doanh, sinh viên

EDUCATING BUSINESS MANAGEMENT THINKING FOR STUDENTS IN THE CONTEXT OF VOCATIONAL EDUCATION INNOVATION

Le Thi Hong Xuyen

Office of Student Affairs and Quality Management, Lao Cai College

Abstract: This article highlights the importance of educating business management thinking for students in the context of vocational education reform. The author analyzes the concept and role of management thinking and proposes solutions such as integrating it into training programs, innovating teaching methods, strengthening links with businesses, and enhancing lecturers' competencies. These solutions aim to help students develop strategic, creative thinking and adapt to real-world practices.

Keywords: education, business management thinking, students.

Nhận bài: 26/04/2025

Phản biện: 25/05/2025

Duyệt đăng: 29/05/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và cách mạng công nghiệp 4.0 đang diễn ra mạnh mẽ, nền kinh tế thế giới và khu vực liên tục thay đổi, đặt ra nhiều thách thức và cơ hội mới cho lực lượng lao động, đặc biệt là thế hệ sinh viên – những chủ thể tương lai của nền kinh tế tri thức. Trước yêu cầu đó, giáo dục đại học Việt Nam đang trong tiến trình đổi mới căn bản và toàn diện, chuyển từ mô hình đào tạo truyền thống sang mô hình phát triển năng lực, lấy người học làm trung tâm, hướng tới mục tiêu hình thành những con người năng động, sáng tạo và thích ứng cao với thị trường lao động.

Trong số những năng lực cốt lõi cần được phát triển, tư duy quản trị kinh doanh giữ vai trò đặc biệt quan trọng, không chỉ với sinh viên ngành Kinh tế, Quản trị mà còn đối với bất kỳ sinh viên nào có định hướng tham gia vào môi trường làm việc chuyên nghiệp, khởi nghiệp hoặc quản lý dự án. Tư duy quản trị kinh doanh không đơn thuần là kỹ năng vận hành một doanh nghiệp, mà là khả năng nhìn nhận tổng thể, tư duy hệ thống, đưa ra các quyết định chiến lược, xử lý rủi ro và tạo ra giá trị bền vững trong môi trường đầy biến động và cạnh tranh.

Tuy nhiên, thực tế cho thấy, việc giáo dục và phát triển tư duy này trong nhà trường hiện nay vẫn còn nhiều hạn chế: chương trình đào tạo thiên về lý thuyết, thiếu môi trường thực tiễn để rèn

luyện, chưa gắn kết chặt chẽ với yêu cầu của thị trường lao động và doanh nghiệp. Nhiều sinh viên tốt nghiệp thiếu khả năng tư duy chiến lược, chưa làm chủ được kỹ năng lãnh đạo, quản lý hay sáng tạo trong bối cảnh hội nhập và đổi mới.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm tư duy quản trị kinh doanh

Tư duy quản trị kinh doanh (managerial business thinking) là một dạng tư duy chiến lược và hệ thống, phản ánh khả năng phân tích, hoạch định, tổ chức và kiểm soát các hoạt động kinh doanh nhằm đạt được mục tiêu cụ thể trong điều kiện không chắc chắn và thay đổi liên tục. Đây là sự kết hợp giữa năng lực tư duy phản biện, tư duy đổi mới, tư duy ra quyết định và tư duy lãnh đạo – những thành tố cần thiết để điều hành hiệu quả một tổ chức hoặc dự án kinh doanh.

Theo Mintzberg (1973), nhà quản trị không chỉ làm việc với dữ liệu và kế hoạch, mà còn cần “nhìn thấy những mối liên hệ mà người khác không thấy”, tức là phát triển một tư duy chiến lược và định hướng dài hạn. Trong môi trường kinh doanh hiện đại, tư duy quản trị đòi hỏi người học phải có khả năng: Nhìn nhận vấn đề từ nhiều góc độ (tư duy đa chiều); Dự báo các xu hướng và phản ứng linh hoạt trước biến động; Đưa ra quyết định trên cơ sở phân tích dữ liệu và bối cảnh; Lãnh đạo và truyền cảm hứng cho đội nhóm; Tư duy đổi mới để tạo ra giá trị khác biệt và bền vững.

Ngoài ra, theo Drucker (1999), tư duy quản trị không chỉ dành cho người làm quản lý mà nên được giáo dục rộng rãi như một năng lực nền tảng cho mọi cá nhân trong xã hội tri thức, nơi mỗi người đều phải tự tổ chức, tự điều hành và tự chịu trách nhiệm với hiệu suất của mình.

Từ góc độ giáo dục nghề nghiệp, tư duy quản trị kinh doanh không phải là một môn học đơn lẻ mà cần được tích hợp trong quá trình đào tạo toàn diện, thông qua các hoạt động học tập tích cực, mô phỏng doanh nghiệp, giải quyết vấn đề thực tiễn và các chương trình gắn kết với doanh nghiệp.

2.2. Giải pháp giáo dục tư duy quản trị kinh doanh cho sinh viên

Để phát triển tư duy quản trị kinh doanh một cách hiệu quả trong môi trường đại học, cần có sự đổi mới toàn diện từ nội dung, phương pháp đến môi trường và cơ chế hỗ trợ người học. Dưới đây là một số giải pháp trọng tâm:

2.2.1. Tích hợp tư duy quản trị kinh doanh trong chương trình đào tạo chính khóa

Tư duy quản trị kinh doanh không nên bị giới hạn trong một số môn học chuyên ngành mà cần được tích hợp như một năng lực cốt lõi, xuyên suốt trong toàn bộ chương trình đào tạo đại học. Việc tích hợp cần được thực hiện có hệ thống, cả về nội dung lẫn phương pháp triển khai, nhằm hình thành cho sinh viên cách nhìn toàn diện và chiến lược đối với các vấn đề trong kinh doanh và quản lý.

Các học phần truyền thống như Kinh tế học, Quản trị học, Marketing, Tài chính doanh nghiệp... cần được điều chỉnh nội dung theo hướng tăng cường tính ứng dụng, lồng ghép các khái niệm và tình huống rèn luyện tư duy quản trị như: phân tích SWOT, xây dựng mô hình kinh doanh Canvas, lập kế hoạch chiến lược, ra quyết định trong điều kiện không chắc chắn, phân tích hành vi thị trường, dự báo rủi ro,...

Nhà trường nên thiết kế các học phần chuyên biệt về tư duy quản trị hoặc lồng ghép nội dung này vào các môn kỹ năng mềm, phát triển năng lực cá nhân như: Tư duy chiến lược, Tư duy phản biện trong kinh doanh, Lãnh đạo và ra quyết định, Khởi nghiệp và sáng tạo kinh doanh... Các môn học này giúp sinh viên không chỉ học kiến thức mà còn hình thành phong cách tư duy của một nhà quản trị hiện đại.

Chương trình đào tạo cần có sự linh hoạt, cho phép người học tham gia các hoạt động học tập liên ngành, tích hợp kỹ năng số (digital literacy), công nghệ thông tin, và kỹ năng giải quyết vấn

đề trong kinh doanh. Việc học qua dự án (project-based learning), làm bài tập tình huống (case study), hoặc xây dựng mô hình kinh doanh thử nghiệm sẽ tạo điều kiện cho sinh viên phát triển tư duy hệ thống và khả năng điều phối các nguồn lực trong bối cảnh thực tế.

Cuối cùng, việc đánh giá kết quả học tập cũng cần thay đổi, chuyển từ kiểm tra ghi nhớ kiến thức sang đánh giá năng lực tư duy quản trị qua các sản phẩm cụ thể: kế hoạch kinh doanh, thuyết trình dự án, nhật ký học tập, phân biện chiến lược,... Cách làm này vừa thúc đẩy người học chủ động, sáng tạo, vừa tạo môi trường học tập gắn với thực tiễn kinh doanh.

2.2.2. Ứng dụng phương pháp dạy học tích cực và học qua trải nghiệm

Phương pháp giảng dạy giữ vai trò then chốt trong việc hình thành và phát triển tư duy quản trị kinh doanh cho sinh viên. Thực tiễn cho thấy, các phương pháp truyền thống thiên về lý thuyết, giảng giải một chiều không còn phù hợp với yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao trong thời đại mới. Thay vào đó, việc ứng dụng phương pháp dạy học tích cực và học tập qua trải nghiệm (experiential learning) là xu hướng tất yếu nhằm khơi dậy tư duy phản biện, tư duy chiến lược và khả năng giải quyết vấn đề của người học.

Thứ nhất, áp dụng học tập dựa trên dự án (Project-Based Learning – PBL): Phương pháp này đặt người học vào vị trí trung tâm, chủ động tìm kiếm kiến thức để giải quyết các tình huống thực tiễn. Trong môi trường đào tạo kinh doanh, sinh viên có thể được giao nhiệm vụ xây dựng kế hoạch kinh doanh, mô hình quản trị nhân sự, chiến lược marketing cho một sản phẩm cụ thể,... Quá trình thực hiện dự án giúp sinh viên vận dụng kiến thức liên môn, phát triển tư duy hệ thống và khả năng tổ chức – điều phối công việc.

Thứ hai, học qua tình huống thực tiễn (Case Study): Việc sử dụng các tình huống điển hình trong kinh doanh (có thể lấy từ doanh nghiệp thật hoặc mô phỏng) giúp sinh viên tiếp cận với các vấn đề phức tạp trong quản lý và kinh doanh: ra quyết định trong khủng hoảng, xử lý mâu thuẫn trong tổ chức, phân tích thị trường cạnh tranh, quản trị tài chính thiếu hụt,... Qua đó, người học không chỉ tiếp thu kiến thức một cách sinh động mà còn được rèn luyện tư duy phân tích và giải quyết vấn đề.

Thứ ba, tổ chức mô phỏng doanh nghiệp (Business Simulation): Các trò chơi quản trị mô phỏng (business games), phần mềm mô phỏng

hoạt động kinh doanh giúp sinh viên thực hành vai trò của nhà quản lý trong môi trường giả định. Họ có thể đưa ra các quyết định về giá bán, chiến lược nhân sự, quản trị chuỗi cung ứng... và quan sát tác động của các quyết định đó tới “doanh nghiệp” mô phỏng. Đây là hình thức hiệu quả giúp sinh viên phát triển tư duy chiến lược và khả năng học hỏi từ sai lầm.

Thứ tư, khuyến khích học tập qua trải nghiệm thực tế: Sinh viên cần được tạo điều kiện tham gia các chuyến tham quan doanh nghiệp, thực tập tại các tổ chức có hoạt động quản trị rõ nét, hoặc tham gia các sự kiện hội thảo – diễn đàn khởi nghiệp. Những trải nghiệm trực tiếp trong môi trường thật sẽ giúp người học hiểu rõ hơn cách thức vận hành doanh nghiệp, đồng thời tăng cường tính kết nối giữa lý thuyết và thực tiễn.

Thứ năm, đánh giá thông qua sản phẩm thực tiễn và phản biện nhóm: Phương pháp dạy học tích cực cần đi kèm với cách đánh giá phù hợp: thay vì chỉ kiểm tra lý thuyết, giảng viên nên đánh giá dựa trên sản phẩm dự án, nhật ký học tập, bài thuyết trình nhóm, hoặc quá trình tham gia phản biện ý tưởng. Điều này thúc đẩy sinh viên vận dụng tư duy quản trị một cách linh hoạt, sáng tạo và có trách nhiệm hơn với kết quả học tập của mình.

2.2.3. Tăng cường liên kết giữa nhà trường – doanh nghiệp – sinh viên

Một trong những giải pháp thiết thực và có tính chiến lược trong việc phát triển tư duy quản trị kinh doanh cho sinh viên là thiết lập và duy trì mối liên kết chặt chẽ giữa nhà trường – doanh nghiệp – sinh viên. Mối quan hệ “tam giác vàng” này không chỉ giúp sinh viên tiếp cận thực tiễn sớm mà còn giúp chương trình đào tạo phản ánh đúng nhu cầu thị trường, từ đó phát triển tư duy quản trị một cách thực chất, không bị lệch khỏi thực tế kinh doanh.

Doanh nghiệp tham gia vào quá trình đào tạo: Các doanh nghiệp không chỉ là nơi tiếp nhận sinh viên thực tập mà còn có thể tham gia trực tiếp vào quá trình đào tạo: Góp ý, tư vấn xây dựng chương trình đào tạo theo nhu cầu thực tế; Cử chuyên gia, nhà quản lý giàu kinh nghiệm tham gia giảng dạy, nói chuyện chuyên đề, hoặc hướng dẫn sinh viên làm đề tài, đồ án; Đồng hành cùng nhà trường tổ chức các học phần thực hành, học kỳ doanh nghiệp (business semester), các hoạt động ngoại khóa chuyên sâu về kỹ năng lãnh đạo, quản trị, sáng tạo kinh doanh.

Sinh viên tham gia giải quyết vấn đề thực tiễn của doanh nghiệp: Một trong những cách phát

triển tư duy quản trị hiệu quả nhất là cho sinh viên tiếp cận và tham gia trực tiếp vào các dự án, bài toán quản trị do doanh nghiệp đặt hàng. Chẳng hạn, sinh viên có thể nghiên cứu chiến lược marketing cho một sản phẩm mới, đánh giá hiệu quả kênh phân phối, lập kế hoạch nhân sự... Các hoạt động này không chỉ giúp người học rèn luyện kỹ năng quản trị thực tiễn mà còn tăng khả năng thích ứng, xử lý tình huống, và giao tiếp trong môi trường làm việc thật.

Mở rộng cơ hội thực tập, làm việc và khởi nghiệp trong môi trường doanh nghiệp: Nhà trường cần chủ động liên kết với doanh nghiệp để: Tổ chức các chương trình thực tập chuyên sâu, kéo dài đủ lâu để sinh viên hòa nhập và có trải nghiệm thực tế thực sự; Xây dựng các trung tâm hỗ trợ khởi nghiệp (startup hub), nơi sinh viên được kết nối với nhà đầu tư, vườn ươm doanh nghiệp; Tạo môi trường để sinh viên thử sức trong các vai trò quản lý thực thụ ngay từ khi còn học.

Thiết lập nền tảng học tập hợp tác và phản biện ba chiều: Việc kết nối giữa ba chủ thể cần vượt ra khỏi phạm vi hỗ trợ đơn lẻ mà hướng đến xây dựng nền tảng học tập hợp tác liên kết. Có thể áp dụng các mô hình như: Chương trình “doanh nghiệp đồng hành” (Business Partner Program); Cố vấn doanh nghiệp cho các nhóm sinh viên nghiên cứu – khởi nghiệp; Diễn đàn kết nối ba bên: Ngày hội doanh nghiệp, hội thảo định hướng nghề nghiệp, diễn đàn tư duy quản trị sinh viên. Tăng cường liên kết giữa nhà trường – doanh nghiệp – sinh viên không chỉ giúp sinh viên phát triển tư duy quản trị kinh doanh một cách sống động, thực tế mà còn góp phần rút ngắn khoảng cách giữa đào tạo và thị trường lao động, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực trong nền kinh tế số và hội nhập toàn cầu.

2.2.4. Nâng cao năng lực đội ngũ giảng viên về tư duy quản trị hiện đại

Giảng viên là yếu tố then chốt quyết định chất lượng giáo dục tư duy quản trị kinh doanh trong các trường đại học. Tuy nhiên, trong thực tế, không ít giảng viên vẫn giảng dạy theo lối truyền thống, thiếu cập nhật về xu hướng quản trị hiện đại và chưa có nhiều cơ hội tiếp xúc trực tiếp với môi trường doanh nghiệp thực tiễn. Để nâng cao hiệu quả giáo dục tư duy quản trị, cần tập trung phát triển năng lực chuyên môn và năng lực đổi mới phương pháp sư phạm cho đội ngũ giảng viên.

Bồi dưỡng kiến thức quản trị cập nhật và thực tiễn: Giảng viên cần thường xuyên được tiếp cận với các kiến thức mới nhất về quản trị kinh doanh

hiện đại như: Tư duy thiết kế trong quản trị (design thinking), quản trị tinh gọn (lean management), quản trị dữ liệu (data-driven management); Quản trị trong môi trường số: chuyển đổi số doanh nghiệp, ứng dụng công nghệ trong điều hành, trí tuệ nhân tạo trong quản trị; Mô hình kinh doanh mới: kinh tế chia sẻ, kinh doanh tuần hoàn, khởi nghiệp đổi mới sáng tạo... Việc tổ chức các khóa tập huấn chuyên sâu, hội thảo khoa học, chương trình trao đổi học thuật với chuyên gia, doanh nghiệp hoặc các tổ chức quốc tế sẽ giúp giảng viên tiếp cận xu thế mới và nâng cao năng lực nghề nghiệp.

Tạo điều kiện cho giảng viên trải nghiệm thực tiễn doanh nghiệp: Một trong những điểm yếu của giảng viên là thiếu trải nghiệm thực tế trong môi trường doanh nghiệp. Do đó, các trường đại học nên xây dựng chương trình: “Giảng viên thực tế tại doanh nghiệp” (faculty-in-residence): cử giảng viên tham gia thực hành ngắn hạn tại doanh nghiệp để tích lũy kinh nghiệm thực tế; Khuyến khích giảng viên đồng hành trong các dự án khởi nghiệp, tư vấn chiến lược cho doanh nghiệp nhỏ – nơi họ có thể trải nghiệm vai trò quản trị thực thụ.

Đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng tư duy phản biện và sáng tạo: Giảng viên cần được đào tạo về các phương pháp dạy học hiện đại phù hợp với việc phát triển tư duy quản trị như: Phương pháp học tập chủ động (active learning), lớp học đảo ngược (flipped classroom), học qua tình huống, học qua dự án; Kỹ thuật đặt câu hỏi mở, tổ chức phản biện nhóm, khuyến khích sinh

viên tự học, tự khám phá và đưa ra quyết định quản trị; Ứng dụng công nghệ số, nền tảng học tập trực tuyến để hỗ trợ đa dạng hóa cách tiếp cận và đánh giá người học.

Xây dựng cộng đồng học thuật và chia sẻ chuyên môn nội bộ: Nhà trường cần thúc đẩy văn hóa học thuật trong nội bộ giảng viên bằng các hình thức: Câu lạc bộ giảng dạy quản trị hiện đại; Tổ chức các buổi tọa đàm chia sẻ kinh nghiệm đổi mới phương pháp; Thiết lập hệ thống mentoring giữa giảng viên giàu kinh nghiệm và giảng viên trẻ; Tạo động lực nghiên cứu khoa học, công bố các công trình liên quan đến giáo dục tư duy quản trị. Việc nâng cao năng lực đội ngũ giảng viên không chỉ là giải pháp phát triển chất lượng giảng dạy, mà còn góp phần hình thành một hệ sinh thái giáo dục tư duy quản trị hiện đại, sáng tạo và bám sát thực tiễn, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục đại học trong thời kỳ hội nhập.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục đại học, việc trang bị tư duy quản trị kinh doanh cho sinh viên là yêu cầu cấp thiết nhằm phát triển nguồn nhân lực có tư duy chiến lược, năng lực lãnh đạo và khả năng thích ứng với thị trường. Để đạt được mục tiêu này, cần tích hợp tư duy quản trị vào chương trình đào tạo chính khóa, đổi mới phương pháp dạy học theo hướng trải nghiệm, tăng cường liên kết với doanh nghiệp và nâng cao năng lực đội ngũ giảng viên. Đây là nền tảng quan trọng để đào tạo thế hệ sinh viên tự tin, năng động và sẵn sàng khởi nghiệp hoặc đảm nhiệm vai trò quản lý trong tương lai.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Nguyễn Thị Mỹ Lộc (2018). Đổi mới giáo dục đại học Việt Nam trong bối cảnh hội nhập. *Tạp chí Giáo dục*, số 437, tr. 5–9.
- Trần Thị Kim Dung (2020). Đào tạo kỹ năng tư duy chiến lược cho sinh viên ngành quản trị. *Tạp chí Khoa học ĐHQG TP.HCM*, 36(2), 45–53.
- Lê Quang Thái (2021). Giải pháp phát triển tư duy quản trị cho sinh viên kinh tế. *Tạp chí Kinh tế và Dự báo*, số 23, tr. 71–75.